

Nr 45.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till allmänna tjänste- och familjepensionsreglementen m. m. jämte i ämnet väckta motioner.

I en den 9 maj 1947 dagtecknad proposition nr 282, som hänvisats till bankoutskottets förberedande handläggning, har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för samma dag, föreslagit riksdagen att

dels godkänna vid propositionen fogade förslag till

- 1) 1947 års allmänna tjänstepensionsreglemente,
- 2) 1947 års allmänna familjepensionsreglemente,
- 3) 1947 års tjänstepensionsreglemente för folkskolan,
- 4) 1947 års familjepensionsreglemente för folkskolan,
- 5) 1947 års tjänstepensionsreglemente för de högre kommunala skolorna,
- 6) 1947 års familjepensionsreglemente för de högre kommunala skolorna,
- 7) 1947 års tjänstepensionsreglemente för arbetare samt
- 8) 1947 års familjepensionsreglemente för arbetare;

dels bemyndiga Kungl. Maj:t att i nämnda pensionsreglementen vidtaga de ändringar, som må befinnas erforderliga med hänsyn till avlöningsförfattningarnas slutliga utformning;

dels godkänna de bestämmelser om pensionsålder och tjänstålder för befattningshavare, underkastade allmänna tjänstepensionsreglementet, som i propositionen förordats;

dels bemyndiga Kungl. Maj:t att, i huvudsaklig överensstämmelse med vad i propositionen anförts, utfärda bestämmelser

a) om ändring av de summariska arbetarpensionsbestämmelserna och de särskilda föreskrifterna angående pensionering av vissa f. d. arbetare vid vägväsendet,

b) om reglering av avlöningsförmånerna för personal å disponibilitetsstat vid försvarsväsendet samt

c) om reglering av pension åt vissa förtidsavgångna beställningshavare, som innehaft arvodesbefattning vid försvarsväsendet;

dels ock bemyndiga Kungl. Maj:t att utfärda de övergångsbestämmelser, vilka kunna visa sig erforderliga i anslutning till de förenämnda pensionsreglementena.

I fråga om de vid propositionen fogade reglementsförslagen får utskottet hänvisa till propositionen s. 2—102.

Bihang till riksdagens protokoll 1947. 8 saml. Nr 45.

I förevarande sammanhang har utskottet till behandling förehaft två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren under nr 342 av herr *Hage* och den andra inom andra kammaren under nr 500 av herr *Sundberg*, i vilka motioner hemställts, »att riksdagen måtte besluta, att rälsbussförare och förare av andra rälsbundna motorfordon samt maskinbiträde i loktjänst i pensionshänseende skola tillhöra den lönegrad, som ligger närmast över den, till vilken resp. befattningar enligt tjänsteförteckningen räknas».

Vidare har utskottet i samband med behandlingen av förevarande proposition upptagit två likalydande, vid riksdagens början väckta motioner, den ena inom första kammaren under nr 203 av herr *Tjällgren* jämte nio av kammarens övriga ledamöter och den andra inom andra kammaren under nr 237 av herr *Svensson* i Grönvik jämte tio av kammarens övriga ledamöter, i vilka motioner yrkas, »att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte begära skyndsamt utredning angående höjning av pensionsåldern för de i statens tjänst anställda samt att Kungl. Maj:t därefter för riksdagen måtte framlägga förslag i ämnet».

Beträffande innehållet i motionerna får utskottet hänvisa till desamma.

Pensionsbestämmelser för tjänstemän.

Den lönereglering för statstjänstemän m. fl., som enligt beslut av riksdagen skall träda i kraft den 1 juli 1947, påkallar jämväl en reglering av pensionsbestämmelserna för de av löneregleringen omfattade tjänstemännen. Förslag till erforderliga bestämmelser i sådant hänseende ha utarbetats av 1946 års pensionssakkunniga. Efter att ha tagit del av pensionssakkunnigas förslag, vilket godtagits av vederbörande personalorganisationer, samt de över förslaget avgivna yttrandena har *föredragande departementschefen* förordat, att pensionsregleringen i huvudsak bygges på detta förslag. Pensionsregleringen har ansetts böra träda i kraft samtidigt med den redan beslutade löneregleringen.

De ändringar i de nuvarande pensionsreglementena, som måst vidtagas, ha befunnits vara i redaktionellt hänseende så pass omfattande, att det ansetts lämpligast att utfärda nya pensionsreglementen.

Det i propositionen framlagda förslaget avser huvudsakligen den ändring av pensionsförmånernas storlek, som påkallas av löneregleringen, ävensom av denna betingad revision av pensionsbestämmelserna i övrigt. Däremot ha icke till behandling upptagits de nuvarande pensionsreglementenas allmänna bestämmelser. Departementschefen har emellertid förutsatt, att de frågor, som måst lämnas utanför revisionen, skola upptagas till behandling i ett annat sammanhang.

De nya reglementena ha — i likhet med vad tidigare skett — ansetts böra underställas riksdagen för godkännande. Kungl. Maj:t har emellertid ansetts

böra för sig utverka riksdagens bemyndigande att vid pensionsreglementenas utfärdande i dem vidtagna sådana huvudsakligen redaktionella ändringar, som kunna visa sig påkallade av avlöningsreglementenas slutliga utformning.

Kungl. Maj:t har under allmänna tjänstepensionsreglementets tid inhämtat vissa bemyndiganden att göra avvikelser från reglementets bestämmelser, såvitt angår olika personalgrupper. Vidare har Kungl. Maj:t erhållit bemyndiganden dels att besluta om undantagande från reglementenas tillämpning av viss personal, dels ock att meddela bestämmelser om reglementenas tillämpning å vissa personalgrupper, som eljest icke äro underkastade reglementenas bestämmelser. I propositionen förutsättes, att dessa bemyndiganden skola för i tjänst varande eller framdeles anställd personal gälla jämväl i förhållande till de nya pensionsreglementen, som ersätta de nuvarande.

I fråga om *tjänstepensioneringen* innebär pensionskommitténs av departementschefen tillstyrkta förslag en viss anpassning av själva tjänstepensionsunderlagen med hänsyn till det förändrade ekonomiska läge, som för pensionstagarna inträtt genom den blivande folkpensioneringen. Förslaget innebär vidare en samordning av tjänstepensionen och den vid 67 års ålder utgående folkpensionen.

De grunder för beräkandet av de nya tjänstepensionsunderlagen, om vilka enighet nåtts vid de mellan de sakkunniga och personalorganisationerna förda förhandlingarna, innebära sålunda, att de grundläggande pensionsunderlagen, som beräknats såsom två tredjedelar av 2-ortslön, reducerats med belopp, som motsvara en från 67 års ålder utgående årlig pension å 200 kronor. Reduktionen av tjänstepensionen blir vid denna utgångspunkt för exempelvis 50 års pensionsålder 55 kronor och för 65 års pensionsålder 139 kronor (räntefot 3 procent, dödlighetstabell R 32 och invaliditetsrisk enligt statistisk erfarenhet beträffande statstjänstemännen). I genomsnitt för alla pensionsåldrar utgör avdraget 107 kronor.

Beräkningsgrunderna innebära även en sådan samordning mellan folkpension och tjänstepension, som för pensionstagarna medför en utjämning av de samlade förmånerna av tjänste- och folkpensionen. Det har nämligen såväl ur allmän synpunkt som med hänsyn till befattningshavarnas intressen ansetts fördelaktigt, att de totala pensionsbeloppen bleve åtminstone i stort sett oförändrade under hela tiden efter uppnådd pensionsålder. Skulle en utjämning av denna art icke ha ägt rum, skulle pensionsförmånerna bliva lägre till 67 års ålder för att då höjas med det belopp, som erhålles i folkpension. Denna reglering av totalförmånerna av tjänstepension och folkpension har åstadkommit på så sätt, att i de grundläggande tjänstepensionsunderlagen inräknats ett efter försäkringstekniska grunder bestämt belopp (utjämningstillägg), motsvarande värdet av den folkpension, som i form av allmän ålderspension tillkommer gift pensionsberättigad. För erhållande av ett med 12 delbart kronor har därvid räknats med en årlig pension å 792 kronor. Utjämningstilläggen utgöra för här angivna pensions-

åldrar följande belopp, nämligen för 50 år 218 kronor, 55 år 298 kronor, 60 år 403 kronor, 63 år 486 kronor samt för 65 år 550 kronor. Den på så sätt utökade tjänstepensionen kommer alltså för gift pensionsberättigad att utgöra summan av de tjänste- och folkpensionsförmåner, som skola tillkomma denne såväl före som efter 67 års ålder. Efter uppnåendet av 67 års ålder — från vilken tidpunkt rätt till folkpension i form av ålderspension regelmässigt inträder — skall den förhöjda tjänstepensionens årsbelopp minskas med 792 kronor räknat för hel pension. Den angivna anordningen förutsätter alltså att folkpension i vanlig ordning skall utbetalas av pensionsstyrelsen. Den förenämnda omräkningen av tjänstepensionens belopp föreslås skola ske på så sätt, att den efter 67 års ålder utgående pensionen bestämmes av ett tjänstepensionsunderlag, som med angivna belopp understiger det för tiden dessförinnan tillämpade pensionsunderlaget. Med den föreslagna anordningen vinnes att vid fall av avkortad pension den vid 67 års ålder insättande minskningen av pensionen icke blir större än som svarar mot det reducerade utjämningsstillägg, som innefattas i den avkortade pensionen. Då de föreslagna tjänstepensionsunderlagen skola läggas till grund även vid bestämmandet av tjänstelivränta, uppkommer en motsvarande nedläggning av livränteförmånerna från 67 års ålder. Härvid avses för omräkning av livräntans belopp samma förfaringssätt komma till användning, som föreslagits för motsvarande omräkning av tjänstepension. Från och med 67 års ålder skall alltså livränta till beloppet bestämmas av ett tjänstepensionsunderlag, som med 792 kronor understiger det före sagda ålder tillämpade pensionsunderlaget.

Enligt förslaget skall å pensionerna utgå *rörligt tillägg*, dock icke på högre månadsbelopp än 800 kronor.

Med hänsyn till det sätt, varpå de föreslagna tjänstepensionsunderlagen beräknats, förutsattes en omräkning skola ske av pensionsunderlagsbeloppen för den händelse en mera allmän eller omfattande ändring av pensionsåldrarna skulle bliva beslutad för de anställningshavare, som omfattas av de nya pensionsreglementena, så ock om folkpensionerna skulle undergå en mera väsentlig förändring. Liksom beträffande avlöningsförmånerna förutsattes därvid, att förhandlingar komma att upptagas med representanter för de av ändringen berörda personalgrupperna.

De föreslagna tjänstepensionsunderlagen för befattningar tillhörande den nya löneplan nr 1 framgå av en i propositionen å s. 111 intagen tabell.

Den förestående löneregleringen har ansetts innebära ett lägligt tillfälle för en systematisk avvägning av tjänstepensionsunderlagen även för de befattningar, som äro avsedda att hänföras till den nya löneplan nr 2. Den avsedda tillämpningen av denna löneplan å såväl fullmakts- som förordnandetjänstemän har ansetts motivera ett frångående av den tidigare tillämpade grundsatsen, att för förordnandetjänstemän skulle gälla lägre tjänstepensionsunderlag än för fullmaktstjänstemän.

De för befattningar tillhörande löneplan 2 föreslagna tjänstepensionsunderlagen redovisas å s. 118 i propositionen.

Någon övergång till dyrortsgradering av pensionerna ifrågasättes icke.

Det i propositionen framlagda förslaget i fråga om *familjepensionsunderlagen* bygger i vad avser underlagen för befattningar tillhörande löneplan nr 1 på en mellan 1945 års lönekommitté och representanterna för tjänstemannaorganisationerna träffad överenskommelse, att underlagen skola höjas på sådant sätt, att de i princip komma att stå i samma relation till de blivande slutlönerna på 2-ort som nuvarande familjepensionsunderlag till nuvarande nettogrundlöner i högsta löneklass på C-ort. Avvägningen av de på lönebeloppen i löneplan nr 2 baserade familjepensionsunderlagen har skett efter i huvudsak samma förfaringssätt, som kommit till användning vid bestämmandet av de till samma löneplan anslutande tjänstepensionsunderlagen. Rörligt tillägg förutsättes skola utgå å familjepension enligt samma grunder som å tjänstepension, dock utan någon maximering av det belopp, varå tillägget beräknas. De höjda folkpensionsförmånerna skola icke utöva någon reell inverkan på familjepensionsunderlagens storlek. Icke heller har någon särskild samordning med folkpensionsförmånerna ägt rum.

De föreslagna familjepensionsunderlagen framgå av tabellerna å s. 121 och 122 i propositionen.

Med avseende å befattningarna såsom *provinsialläkare (löneplan nr 3)* och såsom *distriktsveterinär (löneplan nr 4)* har avvägningen av de nya lönebeloppen skett med den nuvarande löneställningen såsom utgångspunkt. I anslutning härtill föreslås nu, att pensionsförhållandena för förevarande befattningshavare skola regleras enligt bestämmelserna för tjänstemän i lönegraderna Ca 30 resp. Ca 24 (motsvarande de nuvarande lönegraderna A 27 och A 21).

Enligt förslaget skola i huvudsak nu gällande principer för bestämmande av *pensionsunderlag för rektorer vid de statliga läroanstalterna* bibehållas. En höjning av underlagen för vissa av de högre lönegraderna föreslås dock.

Enligt direktiven för pensionsakkunniga ha dessa haft att upprätta en *bruttolöneplan*. Denna skall, i överensstämmelse med vad 1945 års lönekommitté uttalat, innefatta de belopp, som för de av löneregleringen berörda personalgrupperna framkomma, då till nettolönerna läggas belopp motsvarande befattningshavarnas tänkta avgifter för viss del av pensionerna, bestämd under hänsynstagande till vad på den allmänna arbetsmarknaden är brukligt i fråga om arbetsgivarnas och de anställdas pensionsavgifter.

Med utgångspunkt från det angivna ha pensionsakkunniga i samförstånd med personalrepresentanterna framlagt förslag till en bruttolöneplan av det utseende, som framgår av propositionen s. 126. Förslaget har icke givit departementschefen anledning till erinran.

För budgetåret 1947/48 uppskattas ökningen av *kostnaderna* för genom-

förändret av förslaget om ålderspensioner åt f. d. tjänstemän till sammanlagt 940 000 kronor. Kostnadsökningen för familjepensionerna under samma budgetår uppskattas till sammanlagt 160 000 kronor. Beräkningarna utvisa för de följande budgetåren en oavbruten kostnadsökning, så att för budgetåret 1957/58 ökningen uppskattats till sammanlagt 26,20 miljoner kronor, såvitt avser ålderspensioner åt f. d. tjänstemän, och 4,19 miljoner kronor, såvitt avser familjepensioner.

I *specialmotivering till de olika pensionsreglementena* erinras, att de ändringar av pensionsreglementena, som påkallas av löneregleringen, huvudsakligen beröra endast bestämmelserna om pensionsförmånernas storlek och om pensionsavdrag. Ändringarna av de förra bestämmelserna framgå av vad som föreslagits vid behandlingen av frågan om de nya pensionsunderlagens storlek. För bestämmelserna om pensionsavdrag innebär löneregleringen med genomförandet av nettolönesystemet, att dessa bestämmelser icke erfordras i de nya pensionsreglementena. — Beträffande vissa speciella föreskrifter i de föreslagna reglementena må hänvisas till propositionen (s. 127—132).

Beträffande de *pensionsåldrar* och *tjänsteåldrar*, som böra gälla fr. o. m. den 1 juli 1947, har departementschefen tillstyrkt, att de enligt riksdagens hittillsvarande beslut gällande givas förlängd giltighet fr. o. m. nämnda dag, dock med vissa angivna undantag.

Enligt det föreslagna nya allmänna tjänstepensionsreglementet skola de *pensionsålders- och tjänståldersförteckningar*, som skola fogas såsom bilagor till reglementet, utfärdas av Kungl. Maj:t med stöd av riksdagens beslut och icke längre fastställas av riksdagen även till sitt formella utseende. Orsaken till denna ändring av för närvarande gällande regel har varit, att det med hänsyn till att frågan om pensionsålder och tjänstålder för varje ordinarie befattning förelägges riksdagen har ansetts överflödigt att därjämte för riksdagens godkännande framlägga en bilaga, som endast redovisar de fattade besluten.

Pensionsbestämmelser för arbetare.

I samband med den ovan berörda pensionsregleringen för tjänstemän i statens tjänst har även framlagts förslag om vissa ändringar i pensionsbestämmelserna för arbetare.

Beträffande *pensionsunderlag* föreslås, att dessa för manliga arbetare skola överensstämma med underlagen för befattningar tillhörande de nya lönegraderna Ce 9, såvitt avser icke-yrkesarbetare, och Ce 11, såvitt avser yrkesarbetare. För kvinnliga arbetare av motsvarande slag föreslås tjänstepensionsunderlag, överensstämmande med underlagen för befattningar i lönegrad Ce 3 respektive Ce 5, och familjepensionsunderlag av 1 296 respektive 1 356 kronor. Den föreslagna anpassningen efter pensionsunderlagen för tjänstemän i angivna lönegrader kommer att för arbetarna medföra en höjning av pensionsunderlagen med minst en lönegrad.

Vid behandlingen av frågan om *pensionsavdrag* i de nya pensionsreglementena har i propositionen betonats intresset av att en övergång till netto-lönesystem kunde ske även för arbetarnas del. Då en sådan övergång icke kan ske på en gång, måste övergångsvis i avvaktan på överenskommelse i samband med blivande kollektivavtalsförhandlingar alltfört gälla skyldighet för arbetare att vidkännas pensionsavdrag.

I propositionen framhålles vidare, att sloandet av pensionsavdragen torde böra föra med sig ändrade bestämmelser rörande *tjänstårsberäkningen*. Enligt de nuvarande bestämmelserna är nämligen tjänstårsberäkningen sammankopplad med tiden för bidragsplikten. Enligt förslaget skulle såsom tjänstår tillgodoräknas tid före pensionsålderns inträde, under vilken arbetaren varit underkastad reglementet. Vid tjänstårsberäkningen skall dock avdrag göras för tid, räknat efter kalendervecka, under vilken arbetaren icke varit berättigad åtnjuta någon avlöning.

Pensionerna enligt de *summariska pensionsbestämmelserna* ha liksom hittills ansetts böra ställas i viss relation till tjänstepensionsunderlaget för icke-yrkesarbetare enligt arbetarpensionsreglementet. Ett sådant förfarande för utjämning av tjänste- och folkpensionsförmånerna, som föreslagits i fråga om tjänstepensionsunderlagen enligt arbetarpensionsreglementet, har dock icke ansetts kunna komma till användning bl. a. på grund av det sätt, varpå pensionsbeloppsskalan i den summariska arbetarpensionskungörelsen är uppbyggd. De nya pensionsbeloppen redovisas å s. 141 i propositionen. Vid sidan av dessa belopp skall från 67 års ålder utgå folkpension.

Med hänsyn till att de för *f. d. arbetare vid vägväsendet* fastställda pensionsbeloppen (kungörelsen 1944:502) satts i viss relation till pensionsbeloppen i den summariska arbetarpensionskungörelsen, föreslås i propositionen, att nu verkställas en mot uppräknings av dessa senare pensionsbelopp svarande proportionell förhöjning av pensionsbeloppen enligt sagda kungörelse. Vidare uttalas att icke heller beträffande här avsedda pensioner bör ske någon samordning med folkpensionen.

I propositionen framläggas slutligen förslag angående reglering av dels *avlöningsförmånerna till personal å disponibilitetsstat vid försvarsväsendet* och dels *pension åt f. d. beställningshavare, som innehaft arvodesbefattning vid försvarsväsendet*. Innebörden av dessa förslag framgår av redogörelser å s. 142—147 i propositionen.

Utskottets yttrande.

Syftet med det föreliggande förslaget om reglering av tjänstemannapensionerna, vilket godtagits av vederbörande personalorganisationer och i princip lämnats utan erinran av remissinstanserna, är i huvudsak att åstad-

komma en av löneregleringen för statstjänstemännen och med dem likställd lärarpersonal betingad ändring av tjänste- och familjepensionsförmånernas storlek ävensom en därav påkallad teknisk revision av pensionsbestämmelserna i övrigt. Av särskild betydelse är den del av förslaget, som gäller samordningen av tjänste- och folkpensionerna och vars syftemål är att ernå en utjämning av pensionsnivån. Enligt förslaget skall tjänstepensionen före 67 års ålder beräknas på ett förhöjt pensionsunderlag (begynnelseunderlag) för att efter sagda tidpunkt grundas på ett underlag (slutunderlag), som är 792 kronor lägre. Härigenom åstadkommes, att summan av efter 67 års ålder utgående tjänstepension och folkpension i det närmaste motsvarar beloppet av den dessförinnan utgående förhöjda tjänstepensionen.

Propositionen innefattar jämväl förslag om pensionsreglering för arbetarna i statens tjänst, varigenom arbetarpensionerna anpassas efter den blivande pensionsnivån för tjänstemännen. I fråga om pensionsunderlagen i tjänste- och familjepensionsreglementena för arbetare upprätthålles den hittillsvarande anpassningen till vissa pensionsunderlag för tjänstemännen. Härmed följer att för de arbetare, å vilka arbetarpensionsreglementet är tillämpligt, en samordning sker av tjänste- och folkpensionen. Vad angår de summariska arbetarpensionerna och pensionerna till vissa f. d. arbetare vid vägväsendet, skola dessa däremot utgå utan samband med folkpensionen. Detsamma gäller familjepensionerna till såväl tjänstemän som arbetare.

Efter att ha tagit del av pensionsregleringsförslagen har utskottet funnit sig kunna i alla delar biträda desamma, sådana de förordats av föredragande departementschefen. Utskottet tillstyrker därför, att förslagen genomföras från och med den 1 juli innevarande år, vid vilken tidpunkt löneregleringen för statstjänstemännen skall träda i kraft.

Vad angår de i propositionen framlagda förslagen om reglering av avlöningsförmånerna till personal å disponibilitetsstat vid försvarsväsendet samt om reglering av pension åt f. d. beställningshavare, som innehaft för pensionerad personal avsedd arvodesbefattning vid försvarsväsendet, har utskottet funnit dessa förslag vara i sak lämpligt avvägda. Dock har utskottet funnit sig böra föreslå den jämkning beträffande det sistnämnda förslaget, att — på sätt statskontoret förordat — uppkommande frågor om pensionsförbättring i sådana fall, då pensionsavgången beställningshavare under längre tid uppehållit arvodesbefattning med mera kvalificerade arbetsuppgifter, böra prövas och avgöras av Kungl. Maj:t utan riksdagens hörande.

Såsom ovan antytts, begränsas det föreliggande förslaget rörande tjänstemannapensioneringen till sådana frågor, som ha direkt samband med den nya löneregleringen för statens tjänstemän m. fl. Den mera vittutseende frågan om en revision av pensionsreglementenas allmänna bestämmelser

har däremot i föreliggande sammanhang lämnats åsido; frågan är emellertid avsedd att omprövas så snart förhållandena det medgiva.

I motionerna I: 342 och II: 500 har framlagts förslag om att rälsbussförare m. fl. samt maskinbiträde i loktjänst i pensionshänseende skulle tillhöra lönegraden närmast över den, till vilken respektive befattningar enligt tjänstförteckningen hänföras. Ehuru utskottet finner detta förslag vara värt beaktande, anser utskottet av principiella skäl icke lämpligt att i förevarande sammanhang justering företages av pensionsbeloppen för enstaka personalgrupper. Frågan bör i stället upptagas till prövning i samband med den tilltänkta revisionen av pensionsreglementenas allmänna bestämmelser. Med hänsyn härtill har utskottet ansett sig icke böra tillstyrka, att åtgärder nu vidtagas i motionernas syfte.

Vad angår den i motionerna I: 203 och II: 237 väckta frågan om *höjning av pensionsåldern* för i statens tjänst anställda, vill utskottet erinra, att denna fråga vid åtskilliga tillfällen under de senare åren varit föremål för riksdagens prövning på grund av motionsvis framställda förslag. Bankoutskottet har därvid för sin del hävdad den uppfattningen, att sådana ändrade förhållanden, som kunde motivera ett frångående av 1934 års beslut om sänkning av pensionsåldrarna, icke inträtt. Utskottet har emellertid uttalat, att det icke vore uteslutet, att utvecklingen framdeles i olika hänseenden kunde gå därhän, att statsmakterna måste intaga en annan ståndpunkt till frågan. Tills vidare har det dock synts utskottet vara till fyllest att utnyttja de möjligheter, som pensionsreglementena medgiva till beviljande av tillstånd för tjänstedugliga befattningshavare att kvarstå i tjänst efter pensionsålderns inträde.

Sedan frågan i mars 1945 senast behandlades av riksdagen, ha förhållandena på arbetsmarknaden utvecklats i en riktning, som otvivelaktigt aktualiserat frågan om en översyn av bestämmelserna om pensionsåldrarna. Under nuvarande extrema högkonjunktur gör sig en betydande brist på arbetskraft gällande, vilken åtminstone delvis har samband med att de produktiva åldersklasserna allt mer minskat i storlek, medan samtidigt antalet åldringar ökats. Näringslivets behov av arbetskraft har i detta läge i ökad utsträckning måst tillgodoses genom anlitande av äldre arbetskraft och partiellt arbetsföra. Även inom statsförvaltningen utnyttjas dylik arbetskraft i viss omfattning. I regel sker detta genom återanställning av pensionärer, varigenom man velat undvika de rubbningar i personalens befordringsgång, som följa med en höjning av pensionsåldern eller beviljande av anstånd med avsked. Anståndsförfarandet synes numera tillämpas rätt restriktivt.

En höjning av pensionsåldrarna för de statsanställda kan måhända bli ofrånkomlig, därest än mer ökade svårigheter att fylla personalbehovet skulle uppstå. En viss höjning torde också utan större olägenheter vara möjligt att vidtaga. Särskilt gäller detta beträffande flertalet av de grupper, för

vilka fastställts en pensionsålder av 60 år eller därunder. Det bör i detta sammanhang framhållas, att arbetsförmågan och vitaliteten hos äldre personer numera allmänt taget är större än tidigare. Frågan om pensionsåldrarnas avvägning utgör emellertid ett problem av synnerligen komplicerad och vittutseende beskaffenhet, vilket givetvis icke kan lösas utan ingående övervägande av alla på frågan inverkan faktorer. Utskottet vill erinra, att innevarande riksdag på hemställan av statsutskottet (utl. 128, p. 25) beslutit att i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om utredning av frågan om pensionsåldrarna och därmed sammanhängande spörsmål. Vid sådant förhållande torde de nu föreliggande motionerna icke påkalla någon riksdagens åtgärd.

Åberopande det anförda hemställer utskottet,

att riksdagen må

1) bifalla Kungl. Maj:ts förevarande proposition, dock med den jämkning beträffande förslaget om reglering av pension åt vissa förtidsavgångna beställningshavare, som innehåft för pensionerad personal avsedd arvodesbefattning vid försvarsväsendet, att frågor om pensionsförbättring i sådana fall, då pensionsavgången beställningshavare under längre tid uppehållit arvodesbefattning med mera kvalificerade arbetsuppgifter, skola prövas och avgöras av Kungl. Maj:t;

2) besluta, att motionerna I: 342 och II: 500 icke må till någon riksdagens åtgärd föranleda; samt

3) besluta, att motionerna I: 203 och II: 237 icke må till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 12 juni 1947.

På bankoutskottets vägnar:

HARALD ÅKERBERG.

*Närvarande vid behandlingen av propositionen nr 282 samt motionerna
I: 342 och II: 500:*

från första kammaren: herrar Åkerberg, Andersson i Rossvik, Sundvik,
Leander, Edin, Andersson i Tidaholm, Annér och Persson i Vinslöv;

från andra kammaren: herrar Svedman, Andersson i Munkaljungby,
Fröderberg, Sundberg, Svensson i Alingsås, Persson i Norrby och fru
Humla.

Närvarande vid behandlingen av motionerna I: 203 och II: 237:

från första kammaren: herrar Åkerberg, Andersson i Rossvik, Sundvik,
Leander, Edin, Petersson i Karlskrona*, Fahlander* och Persson i Vinslöv;

från andra kammaren: herrar Svedman, Paulsen*, Andersson i Munka-
ljungby, Mattsson*, Fröderberg, Sundberg, Nilsson i Landskrona* och
Fagerholm*.

* Ej närvarande vid justeringen.

Reservation

beträffande *utskottets hemställan under 2)* av herr *Sundberg*.
